

Avraham B. Jehošua

Milenec

Pistorius & Olšanská
Příbram 2008

Tato kniha vyšla s laskavým přispěním
Ministerstva kultury ČR
a Velvyslanectví Státu Izrael

Z hebrejštiny přeložila Magdalena Křížová

This translation published by arrangement
with The Doubleday Broadway Publishing Group,
a division of Random House, Inc.

Copyright © 1977 by A. B. Yehoshua
Translation © Magdalena Křížová, 2008

ISBN 978-80-87053-20-1

*Věnováno dětem –
Sivan, Gideonovi a Nachumovi*

1.

Adam

No a my jsme v té poslední válce ztratili milence. Měli jsme milence, ale od války po něm není vidu ani slechu. Jako by se do země propadl i s tím svým starým morrisem, co zdědil po babičce. Už víc než půl roku o něm nemáme zprávy. Pořád si říkáme, jak je ten svět malý, v téhle zemi zná snad každý každého a při troše snahy bychom našli něco společného i mezi lidmi, kteří jsou si sebevíc vzdálení – a najednou tu beze stopy zmizí člověk, jako by se nad ním zavřela propast, a všechno pátrání je marné. Kdybych byl přesvědčený, že padl na frontě, vzdal bych to. Jaké právo máme takhle lpět na mrtvém milenci, když jiní přišli o své nejbližší – syny, otce, manžele. Jenomže jak bych to řekl, zkrátka jsem přesvědčený, že není mrtvý. On ne. Dokonce jsem si jistý, že ani nedorazil na frontu. A i kdyby padl, kde může být to auto, kam zmizelo, takové auto se nedá jen tak zahrabat do písku.

Ano, byla válka. Zasáhla nás jako blesk z čistého nebe. Znovu se začínám do těch spletitých příběhů, snažím se pochopit závratnou hloubku smrti, která se přes nás přehnala. Vždyť koneckonců nezmizel jen on. Ještě dnes máme před sebou krátký seznam pohřešovaných, pár zmizení obestřených záhadou. Rodina a přátelé shromažďují poslední pozůstatky. Cáry šatů, ohořelé stránky dokladů, zkroucené propisovačky, proděravělé peněženky, roztavené snubní prsteny. Honí se za přeludy očitých svědků, za stíny osob, které snad něco zaslechly, a z té mlhavé změti se snaží poskládat poslední obrázek svých drahých. Ale i ti už utichají. Máme snad právo požadovat víc? Nakonec byl to pro nás cizí člověk. Pochybný Izraelec, který opustil vlast a vrátil se jen na skok, jen co by si vyřídil dědické záležitosti, a neplánovaně se zdržel déle, snad i kvůli nám. Nevím, nejsem si jistý. Ale jak říkám, on žije. Tohle vím určitě. A z téhle jistoty vyvěrá onen zvláštní neklid, který mě v po-

sledních měsících stravuje a nedává mi spát, vyhání mě na cesty a nutí mě pátrat dál a dál. A co hůř, začínají mě napadat divné věci, jako třeba že uprostřed všeho toho blázince a vřavy, kdy se vojenské jednotky rozpadaly a zase dávaly dohromady, se možná našlo pár jedinců, nejspíš jen dva nebo tři, kteří využili nastalého zmatku, aby se nenápadně vytrahli a jednoduše práskli do bot. Prostě se rozhodli, že se domů nevrátí, že zpřetrhají stará pouta a odejdou žít jinam.

Někomu by se to mohlo zdát šílené, ale mně ne. Stal se ze mě expert na pohřešované.

Například takový Boaz. V různých novinách se od uzavření příměří čas od času objeví tajemné oznámení o zmizelém Boazovi. Stojí v něm něco jako: „Máma a táta hledají Boaze“, pod tím fotka mladého kluka, spíš hošíka, vojáčka v uniformě s vlasy na ježka. Doprovodný text uvádí pár kuriózních okolností: na začátku války dne toho a toho byl spatřen v tanku v palební linii tam a tam. O deset dní později, když už se válka chýlila ke konci, ho na křižovatce za městem daleko od fronty najednou potká dobrý kamarád z dětství, prohodí spolu pár slov a rozloučí se. A dál se Boazova stopa ztrácí.

Záhada –

Ale my už jsme otrlí, čteme tahle oznámení v novinách, na okamžik se zastavíme a s unaveným pohledem v očích lhostejně listujeme dál. V téhle poslední válce jsme otupěli.

Boazovi rodiče se ale zuby nehty drží naděje, a není divu. Celá léta kluka vychovávali, vodili do školky, líтали s ním po doktorech, před odjezdem na tábor mu ještě za tmy mazali krajíce chleba, čekali na něj na nádraží, když se vracel z výletu. Prali mu, žehlili a dělali si o něj starosti. A zničehonic se po něm slehne zem. Nikdo jim neumí vysvětlit, kde je, co se s ním stalo. A celý národ, celý ten společenský systém, který ho tak toužebně přijal do své náruče, najednou samými rozpaky nemá co říct. Když se pak rodiče tvrdošijně dožadují vysvětlení, a kdo by se jim divil, pošlou k nim mladého důstojníka, hodného, ale nezkušeného, a ten jim jednoho jasného zimního rána zazvoní u dveří a odveze je vojenským džípem do pouště, nekonečné hodiny mlčenlivé jízdy po cestách necestách do hloubi pustiny, a pak je beze slova dovede prašnou cestou na malý, nenápadný písečný pahorek, kde nic neroste, který se ničím zvláštním neliší od okolní vznešené, nekonečné pouště. A ten mladičký důstojník zrudne a vykoktá ze sebe: Tak tady ho spatřili naposled. I vyprahlé skály by pukly bolestí. Jak je to možné...

A já tvrdím, že tihle rodiče, kteří si nedají pokoj, kteří se odmítají

smířit s tím banálním koncem uprostřed písku, kteří se dívají na důstojníka s neskrývanou záští a ze samého hněvu a zoufalství by se na něj nejraději vrhli, tihle rodiče chtějí slyšet jiné vysvětlení, vždyť kdo jim zaručí, že Boaz, jejich milovaný Boaz, nesedí právě teď někde daleko na mořském břehu v přístavním městě, s dlouhými vlasy a v lehkém oblečení, nepopíjí limonádu a nerozhlíží se po krajině. Možná měl své důvody, proč se nechtěl vrátit domů, třeba i za cenu toho, že rodičům zlomí srdce. Najednou měl něčeho po krk, možná z něčeho dostal strach. A kdyby se rodiče místo pobíhání po vojenských úřadech raději střízlivě zamysleli, třeba by přišli na tu správnou stopu.

Ale copak by mohli –

I mne mé pátrání jednou zavedlo do armádního ústředí pro pohřešované a viděl jsem tu bezradnost, přes všechny zdvořilosti, úsměvy a ochotu. Ale vydal jsem se tam až někdy po dvou měsících, možná i později, když jsme konečně pochopili, že milenec opravdu zmizel, že se nevrátí. Do té doby jsme si říkali, asi ještě někde bloudí, unášený vírem nových zážitků a překvapivých setkání s neznámými věcmi, vždyť ani neví, jak to v Izraeli chodí. Navíc jsme měli plnou hlavu jiných starostí, skoro jsme na něj ani nevzpomněli. Asja trávila celé dny ve škole, suplovala hodiny za učitele povolané ze zálohy, běhala po večerech z porady na poradu, navštěvovala rodiče bývalých studentů, kteří padli nebo utrpěli zranění. Vracela se pozdě v noci celá utmáčená, padla do postele a vmžiku usínala. Já se taky musel v práci otáčet, od prvních dnů války jsem měl servis plný aut. Několik zákazníků se u nás zastavilo už v uniformě cestou na frontu a nechali tu auto na větší opravu, mysleli si, že je čeká blesková válka, dobrodružná výprava plná hrdinství, zkrátka že na chvíli vypadnou ze všedního koloběhu, pročistí si hlavu a při té příležitosti si dají vyměnit ložiska nebo přestříkat lak, a za pár dní se vrátí, vůz si vyzvednou a zase vyrazí do práce.

Jenomže to netrvalo jen pár dní. Na parkovišti před servisem den za dnem přibývalo aut, jeden zákazník se už z války nevrátil. Pro mě to znamenalo dovézt auto k jeho rodičům, stisknout ruku pozůstalým, zamumat něco o upřímné soustrasti a pochopitelně zapomenout na peníze, i když částka za opravu se vyšplhala na pěkných pár stovek.

Další auta k nám do opravy vozily ženy, tedy ty, co uměly řídit. Jaktěživ jsem neměl co dělat s tolika ženskými jako tenkrát v prvních týdnech po válce. Začaly si půjčovat vozy manželů a pomalu, ale jistě je ničily. Zapomínaly doplnit vodu a olej, dokonce ani stav nádrže nekontrolovaly. Uprostřed noci se rozdrnčel telefon, ženský hlas ze slu-

chátka mě zoufale volal na pomoc. A tak jsem projížděl nočním městem, až jsem v postranní uličce objevil mladou ženu, spíš takovou nedospělou žabu, jak stojí vyděšeně u elegantního sportáku, ze kterého motor vysál poslední kapku benzínu.

Ale i tenhle zmatek postupně utíchal a život se pomalu navracel do starých kolejí. Chlapi se vraceli z války, časně zrána bloumali ulicí v khaki uniformách a v těžkých vojenských bagančatech, nakoupili si v krámě to nejnnutnější, ve strnulých očích prach. Při řeči trochu zadržávali. Přicházeli si vyzvednout auto, placení odkládali na později. Hlásila se krušná zima. Pošmourné dny plné plískanic. Spali jsme čím dál hůř. Uprostřed noci nás probouzelo dunění hromu a blesky, došourat se na záchod, na chvíli pustit rádio. Takhle jsem zjistil, jak vážné je to s Dafiinou nespavostí. Zmizení milence na nás začalo těžce doléhat. Asja je nervózní, pokaždé hned zvedá telefon. Čas od času nás přepadne stesk, údiv, kde je mu konec. Nepadne o něm ani slovo, ale všímám si jejího pohledu. Ráno jsem začal jezdit do práce jinudy než obvykle, přes Dolní Město kolem domu jeho babičky, dívám se do oken a skrze zavřené oprýskané okenice se pokouším zachytit sebe-menší pohyb, někdy tu na chvíli zaparkuju, vystoupím z auta a vejdu do špinavé domovní chodby, dotknu se rozbité poštovní schránky zavěšené na výstupku ve zdi, jestli mu sem někdo nehodil dopis nebo vzkaz nebo jestli nenapsal on sám.

Nemůžeme ho přece opustit, zapomenout na něj. Kdo jiný než my mohl zaznamenat jeho zmizení.

Dafi

Dafi, milá zlatá, tohle je další bezesná noc, tak už se s tím smiř, na konec to stejně obrečíš, holčičko. Však tě známe, to tvoje přidušené vzlykání pod dekou. Čím víc se budeš snažit usnout, tím víc tě všechno rozdráždí. Slabounké zachráníání z pokoje rodičů, hluk projíždějícího auta, vítr, který zachrastí žaluziemi v koupelně. Už je po půlnoci. Myslela sis, že z toho vyklouzneš, boubelko, ale dneska v noci nezamhouříš oko. Nedá se nic dělat. Dost, už nech toho obracení polštáře a převalování z boku na bok, nemá smysl ležet pět minut strnule jako mrtvá. Konec s tím předstíráním spánku. Na koho to hraješ? Teď pěkně otevři oči, posad se, vylez z postele, rozsviť a vymysli si plán, jak do rána zabít čas.

Už odpoledne jsem věděla, že v noci budou potíže, že nebudu moct usnout. Podivná věc, tahle jasná předtucha. Tali a Osnat přišly po obědě na návštěvu a zůstaly až do večera. Bylo to fajn, kecaly jsme a smály se a drbaly, nejdřív chvíli profesory, ale pak hlavně kluky. Osnat úplně přeskočilo, začalo to někdy v září, od té doby nezná žádné duchaplnější téma. Každých pár týdnů se zabouchne do někoho nového. Praštěná holka. Většinou jsou to kluci ze sedmáku a z osmáku, kteří nemají ani páru o tom, že se do nich nějaká malá holka zamilovala. To jí ovšem nebrání, aby z každé své tajné lásky neudělala napínavý milostný románek. Já ji prostě zbožňuju. Hubená brýlatá ošklivka, ale pusa jí jede v jednom kuse. Tali a já jsme se z jejího líčení válely smíchy, dělaly jsme takový kravál, že táta nakoukl do dveří, co se děje, ale honem je zase přibouchl, protože Tali se bosá a polonahá rozvalovala u mě na posteli, s rozepnutou blůzkou a rozpuštěnými vlasy. Kam ta holka přijde, všude se svléká a leze do cizích postelí. Je možná trochu trhlá, ale taky moc krásná, a navíc výborná kamarádka.

Zábava byla v nejllepším, Osnat zrovna stála uprostřed pokoje, posunula si brýle na špičku nosu a předváděla nám Schwarziho, a zčista-jasna jsem uprostřed té legrace a výbuchů veselí spatřila za oknem nad hlavou Osnat malý fialový mráček, takový noční, plul nízko po obloze, skoro se dotýkal střeš. A v tu chvíli se mi uvnitř lebky zažehl blesk, byl to vážně úplně fyzický pocit. Dneska v noci neusnu, zněla ve mně prorocká předpověď. Osnat a Tali už budou dávno spát, a já se budu ještě převalovat na téhle posteli. Nikomu jsem se o tom nezmínila, dál jsem se bavila a smála se, ale někde uvnitř mě už plápolal ten umírněný plamínek, jako hořák na našem sporáku. Spánek tě opustil, Dafi.

Pak jsem to všechno pustila z hlavy, aspoň jsem si to myslela. Večer holky vypadly a já si sedla nad úkoly, zatím pořád všechno nasvědčovalo tomu, že se chystá docela obyčejná noc. Výklad a srovnání dvou hněvivých proctví z Jeremijáše jsem zvládla hravě, taky rozbor dvojího pojetí smrti v Bjalikově *Vražedném městě* jsem měla hotový raz dva. Primitivní otázky. Ale jakmile jsem otevřela nenáviděnou matiku, začala jsem zívát a padla na mě šílená únava, asi jsem měla okamžitě záležet do postele a spát, nepropást ten okamžik.

Ale já husa jsem si dál lámala hlavu nad příklady. Táta na mě houkl, že už je večere. Když vaří táta a já přijdu ke stolu pozdě, strašně se rozčílil, protože má vždycky hlad jak vlk a s večerí hrozně spěchá. Sotva je jídlo hotové, už ho má skoro v sobě.

A máma nikde –

Přisedla jsem si k němu, neměla jsem na nic chuť, ale aspoň mu budu dělat společnost. Moc jsme toho nenamluvili, v rádiu zrovna vysílali večerní zprávy, soustředěně je poslouchal. Udělal míchaná vajíčka, nemůžu je ani vidět. Jídlo od něj mi nikdy nechutná, i když on sám se považuje za obstojného kuchaře. Když si všiml, že jsem se vajíček ani nedotkla, přidal si kousek z mého talíře, a sotva na chvíli vypadl z kuchyně, část jsem honem shrnula do koše a zbytek strčila do ledničky, slíbila jsem, že umyju nádobí, a šla se dívat na televizi. Sice zrovna běželo arabské vysílání, ale já se stejně posadila před televizi, hlavně když nemusím zpátky do pokoje, kde na mě čeká úkol z matematiky. Táta se chvíli pokoušel číst noviny a přitom koutkem oka sledovat televizi, ale nakonec se zvedl, že půjde spát. Zvláštní chlap. Jednou by stálo za to ho pořádně rozebrat. Co on je vlastně zač? Vážně jen málomluvný majitel autoservisu, co chodí o půl desáté večer do postele?

Máma pořád nikde –

Vypnula jsem televizi a šla se osprchovat. Když stojím nahá pod proudem teplé vody, úplně mě to omámí, ztrácím pojem o čase, který se rozplývá v blažené nekonečno, vydržela bych tam stát hodiny. Jednou táta vyrazil dveře do koupelny, protože si máma myslela, že jsem tam omdlela nebo že se mi něco stalo, byla jsem tam snad hodinu a neslyšela, jak na mě volají. Voda pomalu stydne. Zase jsem vypotřebovala všechnu teplou. Máma bude běsnit. Utřu se, natáhnu si pyžamo, pozhasínám po bytě, po špičkách vejdu do ložnice rodičů, zhasnu tátovi noční lampičku a vytáhnu mu zpod hlavy noviny. V jeho hustém rozježeném plnovousu prosvítají šedivé nitky, ozářené pruhem světla z předsíně. Pozoruju ho, jak spí, a srdce se mi nad ním sevře lítostí. Stejně je to divné, když děti litují rodiče. Vejdu k sobě do pokoje, nakouknu naposled do sešitu s matikou, třeba mě zázrakem osvítlí shůry, ale nebe je temné, bez hvězd, děší bubnuje do okna. Od té doby, co náš matikář padl ve válce a místo něj nám přivedli toho studentíka z Technionu, Puclíka, přestala jsem se tímhle předmětem zabývat. To není nic pro mě, pomalu přestávám rozumět i zadání, natož pak řešení.

Stáhnou žaluzie a zapnu si rádio, kde teď dávají písničky od toho ukňouraného Sarusiho. Připravuju si do aktovky knihy na zítřek, sešit s matikou schválně nechávám na stole. Zase řeknu, že jsem si ho zapoměla, už počtvrté tenhle měsíc. Příště už si budu muset vymyslet novou výmluvu. Puclík to zatím přechází mlčením, jenom vždycky zrud-

ne, jako by lhal on, a ne já. Ještě má strach, nechce se dostat do potíží, ale co nevidět se rozkouká, leccos tomu znepokojivě nasvědčuje.

A máma pořád nikde. Ta porada se jim nějak protáhla, co to na nás zase chystají.

Doma je ticho. Do hluboké noci se najednou rozdrní telefon. Přiřtím se k němu, ale táta ho zvedl dřív. Od té doby, co zmizel tamten, se mi nikdy nepodařilo vzít telefon první, máma nebo táta okamžitě vyskočí, dokonce si jeden aparát přenesli i k posteli.

Zvednu sluchátko telefonu v pracovně a slyším, jak táta mluví s Tali, ta je celá zkoprnělá z tátova rozespalého hlasu. Hned jim skočím do řeči. Co se děje? Prý zapoměla, z čeho píšeme zítra písemku z dějáku. Vlastně kvůli tomu ke mně odpoledne s Osnat přišly, chtěly jsme se učit spolu, a vida, to hlavní se nám úplně vykouřilo z hlavy. I mně. Jenomže já se dějepisu nebojím, to je snad jediný předmět, ve kterém jsem si úplně jistá, asi na to mám buňky po mámě, všemožné detaily a bezvýznamné maličkosti mi utkví v hlavě samy od sebe. Diktuju Tali čísla stránek v učebnici a ona začíná protestovat, jako bych já byla profesorka dějepisu: Ještě? Zbláznila ses, to se nedá stihnout.

Pak se trochu uklidní a začne špítat něco o Osnat, jenomže z telefonu se ozývá podivné supění, jako by někdo ztěžka oddechoval, táta usnul s vyvěšeným sluchátkem v ruce. Tali začne pištět, ta holka je úplně hysterická.

Položím telefon a spěchám k tátovi, seberu sluchátko z polštáře a zavěším ho. Kéž bych měla desetinu té jeho schopnosti usnout.

„Běž už spát...“ zabručí najednou.

„Jo, hned... Máma ještě nepřišla.“

„Máma tu bude každou chvíli. Běž spát, nečekej na ni, ráno budeš úplně vyřízená.“

Zpátky u sebe v pokoji. Dávám se do uklízení. Pod rukama mi mizí zbytky dne, zážitky, útržky rozhovorů, smích, jako drobné smetí to všechno sbírám a vyhazuju do koše, pak si začnu urovnávat postel, naklepávám polštář a příkrývku, objevím tu Taliinu peněženku a Osnatinu nylonovou taštičku s vložkami, všude ji tahá s sebou. Konečně začíná pokoj vypadat trošku k světu, zhasnu velké světlo a rozsvítím si noční lampičku, vezmu si *Dějiny haskaly* a vlezu si s nimi do postele, začnu číst, učím se na zítřejší test, písmenka se mi slévají před očima, hlava těžkne, dech se zklidňuje a prohlubuje, přichází milosrdná chvíle, tentokrát mi nesmí uniknout, zázrak, já usínám.

A v tu chvíli přichází máma, cupitá po schodech, jako by se vra-

cela z plesu, ne z porady. Jakmile za ní zaklapnou dveře, hned zavolám: „Mami?“ Objeví se u mě v pokoji, kabát má promoklý, v podpaží svírá stoh papírů, tváře má popelavě bledé, vypadá ztrhaně.

„Už spíte?“

„Já ještě ne.“

„Stalo se něco?“

„Ne, nic.“

„Tak spi...“

„Mami?“

„Teď ne, holčičko... Vidiš, že padám únavou.“

Poslední dobou je to pořád stejná písnička. Je hrozně unavená. Člověk s ní nemůže v klidu promluvit, má pořád plné ruce práce, jako by řídila celý svět. Za chvíli se po bytě ozývá klapot jejích střevíčků, v tlumeném světle si odkládá věci, otvírá ledničku a ve stoje něco sní, v koupelně se svlékne, pustí sprchu, ale hned ji zavírá, honem zhasnu, aby na mě nevlítla, že jsem jí nenechala žádnou teplou vodu. Vejde do potemnělé ložnice, táta zamumlá něco nezřetelného, ona mu odpoví, a pak hlasy umlknou.

Tiché manželství –

Poslední světlo zhasne, zavírám oči, ještě mi zbývá špetka naděje. Dům se hrouží do ticha. Myšlenky přestávají tékat, aktovka na ráno přichystaná, žaluzie stažené. Na ulici je klid. Všechno je, jak má být, připravené ke spánku. A možná jsem opravdu na pár minut usnula, ale pak čas ubíhal a já si uvědomila, že vlastně nespím, že plamínek, který se zažehl někde hluboko uvnitř, mi nedá spát, začnu se na posteli převracet, už jsem dočista vzhůru. Obrátím polštář na druhou stranu, co čtvrt hodinu zkusím změnit polohu, pak už každých pár minut. Uplyne hodina. Fosforeskující ručičky na ciferníku ukazují půlnoc a posouvají se dál. Tak jo. Vstáváme, milá zlatá, chudinko Dafi, tohle je bezesná noc, nemá cenu se vzpouzet, tak vstávej a prober se.

Dráha světél ty noci, kdy nemůžu spát. Nejdřív slabý svit noční lampičky, pak lustr v pokoji, větší světlo v předsíni a bělostná zářivka v kuchyni, a nakonec plápolající elektrické světlo uvnitř lednice.

Noční hody. K čemu držím dietu přes den, když v noci spořádám čtyři sta kalorií, jako by se nechumelilo. Kousek koláče, tvrdý sýr, tabulka čokolády, zbytek mléka.

Pak se ztěžka a otupěle svalím na gauč v tmavém obýváku naproti oknu, za kterým hluboko dole na neviditelném moři trůní majestátně

ní loď, vypadá jako rozsvícený palác. Dojdu si pro polštář a deku, ale než se vrátím, loď je pryč, vída, ani jsem nepostřehla, že pluje.

Jednou se mi povedlo na gauči v obývacíku usnout, ale dneska ne. Cítím, jak mě do zad tlačí vroubky čalounění. Ležím bez pohnutí čtvrt hodiny, půl, pak zašátrám rukou po rádiu.

Co je to za jazyk? Řečtina? Turečtina? Srbština? Hrajou hezky. Moderátor se sexy hlasem něco drmolí, stařenky do rádia telefonují a třaslavým hlasem si s ním povídají, zřejmě je to zábavné, rozesměje se na celé kolo, spontánně a živelně. Málem mě tím smíchem nakazí. Tak přece je někdo vzhůru. Ale najednou domluví, zahraje reklama na Coca-Colu, na auta Fiat, pak se ozve hlasatelka, která zmámeným hlasem něco říká, asi přeje posluchačům dobrou noc. Pískání. Vysílání skončilo. Je jedna pryč.

Hodinové ručičky se líně šinou dopředu, do rozednění zbývá minimálně pět hodin. Choulím se v křesle, už ani nevydržím ležet, slzy mám na krajíčku.

A co ten muž u psacího stroje, málem bych na něj zapomněla. Muž v domě na protějším svahu vádí, co v noci jako datel ťuká do psacího stroje. Jdu do koupelny k oknu směrem k vádí a hledám, ve kterém okně se svítí. Je tam, přísahám, je tam, buď pochválen, člověče, který po nocích vysedáváš u psacího stroje a píšeš. Sedí tam a pracuje, až se z něj kouří. Můj noční přítel.

Objevila jsem ho před pár týdny úplnou náhodou. Je ženatý? Nebo svobodný? Těžko říct. Přes den jsou žaluzie stažené, teprve v noci se objeví za oknem a pouští se do práce, bez přestání buší do kláves. Pokaždé si umiňuju, že musím zajet na protější stranu vádí, najít ten dům a zjistit, jak se jmenuje. Mohla bych mu zavolat a říct: Milý pane, co sedáváte u psacího stroje, sleduju vás po nocích z okna odnaproti. Co to píšete? Studii? Román? A o čem? Napište prosím taky o nespavosti. To je takové opomíjené téma. Třeba o nespavosti patnáctileté holky, která chodí do šestého ročníku a každou čtvrtou noc se převaluje na posteli.

Vyhrknou mi slzy –

Chvatně se oblékám. Shodím kalhoty od pyžama a natáhnu si teplé vlněné kamaše, přes horní díl pyžama přehodím šál, navléknu si zimní kabát, nasadím tátovu koženou čepici, pozhasínám, otevřu dveře od bytu, v ruce tisknu klíče, seběhnu potmě schody a vyjdu na ulici. Krátká noční vycházka kolem domu. Sto metrů po silnici dolů až k zatáčce, kde přejeli Jigala, a zase zpátky. Kdyby o tomhle mém výletě vě-

děli naši, přerazili by mě. Je půl třetí, bosé nohy v pantoflích mi křehnou, dívám se na hvězdy, procházím se po mokré ulici, všude mrtvo. Najednou se seshora vyřítí auto s rozsvícenými světly, projede kolem a zabrzdí pět metrů přede mnou. Ztuhnu, krve by se ve mně nedořežal. Auto rychle zacouvá, rozsvítí se oslňující světlo baterky, hledá mě. Zřejmě mě považují za dětskou prostitutku. Zachvátí mě panika, klíče mi vyklouznou do louže, z auta vystoupí vysoká postava s úsměvem na tváři. Popadnu klíče a upaluju zpátky, vyběhnu schody a vletím dovnitř, sotva popadám dech, zamknu za sebou, vmžiku se svléknu a zalezu do postele, přetáhnu deku přes hlavu.

Jak tohle skončí? Takový noční život. Co mě trápí? Vždyť si na nic nemůžu stěžovat. Mám bezvadné kamarádky, doma mě rozmazlují, kluci se do mě potají zamilovávají, vím to. Nic neříkají, ale už to nedokážou skrývat, při vyučování mě pokradmu sledují, očima mi hladí nohy. Jeden kluk z osmáku se mnou chtěl začít chodit, naprosto vážně. Podmračený dlouhán se zjizveným čelem. Nedávno mě zastavil u školního plotu a hodinu mě tam držel. Něco mi vykládal, už nevím co, moc jsem ho nevnímala. Magor. Nakonec se mi podařilo mu vyklouznout.

Tak jak to, že nedokážu usnout ani v půl čtvrté ráno, když už jsem zkusila úplně všechno, co se dá dělat, jsem polomrtvá únavou a zítra mě čeká sedm hodin ve škole, písemka z dějepisu a matika, na kterou nemám úkol.

Znova shodím peřinu. Vyhrabu se z postele, motám se ztěžka jako olovený robot, rozsvítím, zakopávám o nábytek, naschvál šramotím, jdu se do koupelny napít, vyhaslýma očima zírám na muže u psacího stroje, který už nepíše, hlava se mu svezla do kláves. Taky už usnul.

Jdu k našim do ložnice a zastavím se ve dveřích, spí hluboce jako dvě nemluvíata. Nehlasně zavzlykám, mami, tati, a zase jako myška vyklouznu ven.

Dřív, když jsem nemohla spát, vždycky jsem jednoho z nich probudila, mámu nebo tátu, koho jsem si vybrala, někdy oba dva. Neměla jsem vlastně důvod, jen jsem byla zoufalá, chtěla jsem, aby nespali a mysleli na mě. Máma mi vždycky okamžitě odpověděla, jako by celou dobu byla vzhůru a čekala na mě. Ale sotva dořekla poslední slovo, už zase tvrdě spala, jako by ji pohltila propast.

Tátovi trvalo dlouho, než přišel k sobě. Nejdřív jen zamručel, blábolil nesmysly, nechápal, kdo to na něj mluví, jako by měl deset dětí, dokud jsem jím nezatřásla a neposadil se, ale jak se jednou probudil, byl

úplně vzhůru, dokonce vstal z postele, došel si na záchod, přišel za mnou do pokoje, přitáhl si ke mně židli a začal se vyptávat. Stalo se něco? Copak tě trápí? Budu tady s tebou, dokud neusneš, přikryl mě, zhasnul lampičku, hlavu si podepřel polštářem a za chvíli začal tlouct špačky. Bylo mi ho líto. Za čtvrt hodiny procitl, zašeptal, Dafi, spíš? A já, čilá jako rarach, byla zticha. Ještě chvíli počkal, pak se zvedl a náměsíčně dovrávorat zpátky do postele.

Přestala jsem je budit. Stejně je to k ničemu. Jednou, když jsem se ho snažila probudit, znenadání ze sebe vyrazil: Zmiz odsud, povídám vypadni. Úplně zřetelně. Cože? zeptala jsem se, uražená do hloubi duše. Ale pak jsem pochopila, že mluví ze spaní. Tati? zašeptala jsem, ale neodpověděl.

Pláč. Dobré ráno. Pláč je tady. Vzlykám s hlavou pod peřinou, pláču hořce, unaveně, z lítosti sama nad sebou. Jsou čtyři ráno. Co teď?

Vytáhnu žaluzie, pootevřu okno, nad světem se prostírá bezcitná, nekonečná noc. Nebe se pomalu rozjasňuje, těžké mraky do sebe zvolna narážejí, kupí se nad obzorem. Ranní větrík. Mně je ale čím dál větší horko. Odkopu deku, rozepnu si knoflíčky u pyžama, nechávám si ovívat bolavou hrud' chladivým vánkem. Shodím polštář na podlahu, ležím jako mrtvá, ruce a nohy rozhozené, a do vůně deště a naproti blednoucí obloze začínám pomaličku usínat. Nespím úplně, jenom se cítím pořád lehčí. Spánek mi unáší končetiny. Noha, ruka, záda, druhá ruka, vlasy, hlava, stočím se do klubička, je ze mě už jen jádýrko mého já. Ta věc uvnitř, které se nedalo zbavit, ten krutý plamínek uvnitř hlavy se proměnil v seschlou, lehounkou minci.

Ráno mě máma budí, stáhne ze mě peřinu (nejspíš mě přikryl táta, než odešel do práce) a svěžím hlasem mě pobízí: Dafi, vstávej, je ráno. Přijdeš pozdě.

Hledám oči. Kde mám oči? Kam zmizely? Motám se uvnitř ocelového kotle a hledám oči, abych je mohla otevřít. Slyším puštěnou sprchu, pískot konvice na čaj.

Když konečně oči prorazí rozzhavené mříže, okno je dokořán, dovnitř proudí světlo z výseče šedavé vysoké zimní oblohy. A na ní se nízko nad zemí jako znehybnělá vesmírná loď vznáší malý fialový mráček, ten zatracený mráček, který mi ukradl spánek.

Do pokoje vrazí máma, už oblečená a s kabelkou v ruce.

„Dafi, ty ses snad zbláznila! Jak to, že ještě spíš...“

Nějaký výlet? Školní výlet, nebo spíš tábor poblíž města v horách, něco mezi Safedem a Jeruzalémem, v dálce se leskne hladina jezera. Všude pobíhá plno dětí, šedivé stany se hemží žáky z naší školy i odjinud, mí bývalí studenti z vyšších ročníků v khaki úborech, věčné mládí, mají právě rozcvičku, stojí v řadách a šermují tyčemi. Nejspíš musí být válka, v horách okolo je rozložená armáda. Je poledne, procházím obrovským tábořištěm a hledám učitelský stan, přeskakuju cary stanů zapletené do bodláčí, skalní výčnělky, tábornické náčiní a začazené kotlíky, až konečně zahlédnu známé tváře studentů od Dafi ze třídy, taky Saru, Jemimu a Vardu v dlouhých volných vojenských sukních, postává tam i školník, Jochi a sekretářky, přestěhovali sem celou kancelář včetně psacích strojů a polic s pořadači. Schwarz v olivově zelené britské uniformě, osmahlý sluncem a se sukovicí v ruce vypadá mladě a impozantně.

„No sláva, co je s tebou? Už zvoní.“

A skutečně se ozývá zvonění, přichází jakoby z nebe, jako když cinkají zvonce krav na pastvě. Nemám u sebe knihy ani třídnici, nevím, co mám učit ani ve které třídě. Poznamenám: Co je zas tohle za revoluci? A on mě jako obvykle chytí za slovo.

„Revoluce, přesně tak, tohle je revoluce...“ uchichtne se. „Ale lidé to nepochopili. Pojd, něco ti ukážu.“

Najednou má času dost, zvonění nezvonění, a vede mě k malé jeskyňce, spíš skalní puklině, kde leží hromada papírů zatížená kameny, rukopis nějaké knihy. Nese titul *Skutečná revoluce*. Ale já v ní hned poznám text Schwarzovy staré příručky k maturitám z Bible. Školometické výklady pasáží určených k rozboru u zkoušek.

Mezitím kolem zavládne ticho. Celý ten obrovský tábor znehybní. Studenti sedí v úzkých kroužcích, uprostřed kmitají učitelky pletacími jehlicemi, někdo předčítá nahlas z knížky. Jsem napjatá, rozechvělá. Slovo revoluce mi pořád zní v hlavě. Už abych našla svou třídu. Chci učit, toužím po tom. Palčivá bolest mi svírá hrud, tolik si přeju být se svými žáky. Víím jenom, že má třída sedí pod dubem, vydám se ji hledat, ale nemůžu si vzpomenout, jak ten strom vypadá, dívám se po zemi a hledám žaludy. Sestupuju po úbočí širokého vádí. Nepřítel nemůže být daleko. Už nepotkávám žádné děti, jen dospělé, prošedivělé vojáky v přilbách a s puškami. Mezi skalami se táhne přední linie. Snáší se večer, obloha se zatahuje.

Vyptávám se vojáků na dub a oni ukazují na zem na malý, světležlutý plod. My jsme tvá třída, smějí se. Nevadí mi, že mluvím s dospělými. Naopak. Jejich tváře jsou mi povědomé, jsou to otcové studentů sedmých a osmých ročníků, které znám z třídních schůzek. Posadí se na zem, ale nedívají se na mě, sedí ke mně zády a pozorují vádí. Čiší z nich podivný neklid. Chci jim začít vykládat něco obecného, o významu studia historie. Najednou někdo vstane a ukazuje do vádí. V dálce je vidět podezřelý pohyb. Jakýsi stařík s kloboukem na hlavě si to rázuje směrem k nepřátelským pozicím. Srdce se mi sevře. Vypadá jako otec. On je tu taky? Patří sem, nebo ne? Shrbený a zlostný supí nahoru kamenitou roklí. Jaká revoluce, pomyslím si, co mi to vykládají. Tohle je válka, obyčejná válka.

Veduča

Položí kámen na bílé prostěradlo. Obrovský balvan. Obrátí kámen omýjí kámen nakrmí kámen a kámen pomaličku čurá. Obrátí kámen očistí kámen napojí kámen a kámen znova čurá. Slunce zapadne. Tma. Ticho. Kámen pláče, proč jsem jen kámen pláče kámen. Kámen se zavrtí svalí se bez hluku kutálí se po šedivé špinavé podlaze, nesmírná poušť nikde nic země jako obří vejce země pustá a spálená. Bloudí zachytí se o napnutá lana je uvnitř temného stanu dotýká se rýče. Kámen zastaví kámen se propadá. Uvnitř kamene zašustí kořen sevře ho rozdrobí proplete se skrz něj. Kámen není kámen kámen umírá začíná růst kámen klíčí kámen vzkvétá je květem uprostřed květů uprostřed ticha rozhrnuje si cestu prachem ze tmy vyrazí větev a další větev. Bujný růst listy raší v hustém listoví. Venku obrovský kotouč slunce. Na posteli velká, prastará rostlina. Obrátí rostlinu, dávají rostlině napít čaje a rostlina žije.

Adam

Vlastně jsme ho do války poslali my, žádný povolávací rozkaz mu nepřišel, a ani přijít nemohl. Slabé dvě hodinky poté, co se rozhoukala ta slavná siréna, už seděl u nás. Zřejmě jsme přeslechli klepání, dlouho nečekal a sám si odemkl klíčem, který mu dala Asja. Takže už má i klíče od bytu, napadlo mě, ale nahlas jsem nic neřekl, jen jsem ho sle-

doval, jak hlučně vtrhl do pokoje, hrůzou a rozčilením skoro bez sebe. Jako by ta válka byla namířena proti němu osobně. Chtěl slyšet, co se děje, a když zjistil, že mu nemáme co říct, vrhl se k rádiu a jal se horečně hledat zprávy nebo aspoň nějakou konkrétní informaci, ladil jednu stanici za druhou, byla slyšet francouzština, angličtina, chvíli dokonce řečtina nebo turečtina, snažil se dát si dohromady fakta.

Byl blýdý, ruce se mu třásly, přecházel nervózně po místnosti –

Problesklo mi hlavou: zase omdlí, jako tenkrát v servisu –

Ale ta nenucenost, s níž se pohyboval po bytě. Jak bral do ruky věci, sám si došel do kuchyně a otevřel ledničku, věděl přesně, kam sáhnout pro velký atlas, když se chtěl podívat do mapy. A hlavně to, jak mluvil s Asjou, jak ji přerušoval uprostřed věty, jak se jí dotýkal.

V posledních měsících se mi pořád znovu vrací několik výjevů z toho večera. Ty okamžiky předtím, než beze stopy zmizel. Stmívá se, on stojí uprostřed obývacího pokoje, z tmavých kalhot se mu vyhrnul cíp bílé košile, odhaluje kousek jeho útlých, chlapečkových zad. V ruce má rozervěný atlas a cosí nám vysvětluje, Asja s vyděšeným pohledem a ruměncem na tváři napjatě sleduje každý jeho pohyb, jako by se bála, že něco rozbije. Opravdu je to její milenec, pomyslím si, zamilovala se.

A do toho všeho ta válka, která udeřila zčistajasna strašlivou silou. Vyuvalila se na nás s neúprosnou jistotou, jako živelná pohroma, před kterou nelze uniknout. Soumrak se snášel rychle, nerozsvítily jsme, abychom mohli nechat okna otevřená. Sotva nad námi zaduněla letící stíhačka, vymrštil se a jako šílenec se vyřítil na balkon. Čí jsou to letadla, naše, nebo jejich, vypyčoval se. Dokonce si ode mě nechal nakreslit na kousek papíru, jak vypadá Mig a jak Mirage a Phantom, a tenhle směšný náčrtek si bral s sebou ven, kde s hlavou zakloněnou pozoroval oblohu.

„Jaký jejich letadla,“ zabručela Dafi, která celou dobu seděla nevráživě v koutě a nespouštěla z něj oči.

„Tentokrát nemají rozbombardované letectvo,“ zašklebil se pochmurně. „Historie se nebude opakovat.“

Defétista? Ne tak docela. Ale vyzářovala z něj zvláštní cizota. Vypyčoval se na všemožné podivné detaily praktického rázu, jaký dolet mají jejich rakety a jestli by z moře dokázali vyhodit přístav do povětří. Jestli nedojdou zásoby potravin a kdy mu dovolí vycestovat. Víc než deset let tu nežije a nemá žádnou představu, jak to chodí ve válce. Přemýšlí jako Evropan, starosvětsky.

Ale já s ním měl trpělivost, odpovídal jsem mu na všechny otázky, pokoušel jsem se ho uklidnit. Díval jsem se po očku na Asju, sedí na

okraji gauče pod stojací lampou, na kterou připevnila staré slaměné stínidlo, aby nesvítla tak ostře, na klíně si přidržuje stoh sešitů, v ruce červenou tužku, snaží se najít rovnováhu, vím to, ale bez úspěchu, nenápadná žena s prošedivělými vlasy, ve starých domácích šatech a sešlapaných pantoflích, ve tváři se jí zračí napětí, které dodává jejím rysům jas a sílu. Zamilovaná, nechtěně, proti své vůli, zmatená vlastními city, možná se i trochu stydí. Skoro nepromluví, jen občas vstane a přinese něco k jídlu nebo k pití, kafe pro mě, džus pro Dafi, sendvič pro Gabriela, a do toho neustálý proud nesouvislého zpravodajství, reportážní vstupy, projevy v televizi, vysílání cizích stanic, ze všech stran se hrne přívál informací, který ale donekonečna omílá pořád totéž. Zvoní telefon, volá dílovedoucí ze servisu, dostal povolávací rozkaz. Vytočím čísla několika automechaniků, vyjde najevo, že i oni se chystají narukovat, někteří dokonce už od včerejšího odpoledne.

Vrátil jsem se z pracovny a našel ho v kuchyni, sedí a usrkává polévku, žaluzie v okně stažené, Asja se posadila vedle něj a pozoruje ho.

Postupně se mezi námi zabydluje –

Omluvně se zazubí, z toho strachu mu vyhládlo, přizná se mi. Takhle je to s ním od dětství, a lžící vybere z talíře poslední hlt polévky.

Jak se ukáže, míní u nás strávit zbytek noci, samozřejmě pokud nám nebude na obtíž. Klidně se vyspí třeba na podlaze nebo na gauči, kdekoliv mu řekneme. U babičky v domě totiž není kryt, přitom je to hned naproti přístavu, což je odedávna osvědčený cíl bombardování. Za první světové války taky zaútočili nejdřív na přístavy...

Nejprve se tázavě obrátí na Asju, jestli s tím souhlasí. Ale Asja mlčí a hledí bázlivě na mě.

Vlastně působil trochu komicky, ale zároveň budil soucit, jako opuštěné dítě. Ještě tu u nás ztvrdne celou válku, pomyslel jsem si, ale nijak rozmrzele, spíš s rozechvělým očekáváním, teď se může stát cokoliv. Zašel jsem příliš daleko.

Blíží se půlnoc. Volá náš staříčkový účetní, Erlich. Nadšeně mi oznamuje, že ho taky povolali. Začne mi složitě vysvětlovat podrobnosti, kam ukládá faktury, jak to vypadá s bankou, kdo nám co dluží, co dělat s výplatami, jako by odcházel do světové války. Úmorný puntičkář ze staré školy, i když ani smysl pro humor mu nechybí. Jen klid, to se nějak zvládne, snažím se ho upokojit, ale marně. Co se financí týče, nemá ve mě valnou důvěru. Nakonec se ukáže, že se v servisu zastaví ještě ráno, má se dostavit k odvodu nedaleko odtamtud, vedle rafinerií.

„Vážně povolávají celý národ,“ oznámil jsem postavám sedícím v přítmí. „A co teď s tebou?“

Obrátil jsem se na něj, aniž jsem tím kamkoliv mířil.

Jenomže on začal zmateně chrlit, že ještě neví, pochopitelně nezná svou jednotku, že na letišti mu sice dali formulář pro vojáky, který měl do čtrnácti dnů doručit na základnu, ale že neměl v úmyslu zdržet se ani ty dva týdny, to ještě nevěděl, že babička neumřela, jenom leží v kómatu. Teď musí doufat, že mu při odjezdu nebudou na hranicích dělat problémy...

„Jistěže budou,“ vybuchne Dafi, která je od jeho příchodu nezvykle zakřiknutá. „Co byste čekal? Budete pro ně dezertér...“

To ho rozesměje, v tom šeru mu nevidím do obličejce, směje se divoce, ale když zpozoruje, že jsme zticha, naráz zmlkne, vstane a zapálí si cigaretu, přechází před námi po místnosti.

„Počkej ještě pár dní,“ radí Asja, „třeba už bude po všem.“ Já mlčím. Něco v jejím hlase mě zabolí.

Půlnoční zprávy. Nic nového. Opakují to, co už říkali předtím. Za deset minut jedna skončí zpravodajská relace a začne hrát pochodová hudba. Pojdme spát, navrhuju, ale tohle je přízračná noc, kdo by mohl zamhouřit oko. Dafi odejde a zavře se u sebe v pokoji. Asja stáhne žaluzie v pracovně, pozhasíná, ustele gauč. Vezmu si tranzistor, svléknu se a vlezu si s ním do postele. Okno je dokořán, dveře na balkon otevřené, noc je plná zvuků, ze všech potemnělých domů bzučí rádia. Asja pořád nejde, vstanu a vyjdu do předsíně, spatřím ho, jak stojí do půl těla nahý ve dveřích pracovny a ona mu něco šeptem, horečnatě sděluje. Všimne si mě a okamžitě zmlkne. Za pár minut vklouzne do pokoje, rychle shodí šaty, ulehne vedle mě.

„Co bude dál?“ vylétne ze mě najednou. Myslím tím válku.

„Zatím by mohl zůstat u nás... Pokud by ti to nevadilo?“

Zadívám se na ni, zavře oči. Já taky. Tranzistorák vedle mě tlumeně praská, čas od času se probudím, zesílím zvuk, přiblížím ho k uchu a poslouchám, znova usnu. Po domě pořád šramotí kroky bosých nohou. Nejdřív po bytě přechází Dafi, pak jeho kroky, nakonec vstane i Asja, cupitání, šepot, směsice strachu a tlumené vášně, slast s příměsí vzdálené krve a střílby.

Náhle pocítím slabost –

Vstanu za rozbřesku. Asja a Dafi ještě spí. Z pracovny se line jásová melodie. Další z mých posledních vzpomínek na něj, obraz, který se mi vryl hluboko do paměti. Leží napůl vsedě, prostěradlo natažené přes hlavu, rádio pod příkrývkou vyhrává do pochodu.

Zbláznil se?

Opatrně se ho dotknu, shodí prostěradlo a objeví se jeho tvář, nevypadá překvapeně, rozespale mžourá.

„Jak to vypadá? Fronta postupuje?“

Má na sobě mé staré kalhoty od pyžama. Stojím vedle něj, vážný a klidný, tenhle svůj klid dobře znám a ovládám, vím, že ho dokážu přenést na lidi kolem sebe.

„Asi bys tam měl zajet,“ říkám mu mírně, téměř konejšivě.

„Kam?“

„Zjistit, jak to s tebou je... Vážně by ti mohli dělat problémy... Máš to zapotřebí?“

Hluboké znepokojení v jeho očích. Je tak roztomilý, napadne mě, tenhle milenec, tenhle vyděšený milenec.

„Myslíš, že jim k něčemu budu?... Že nemají nic lepšího na práci?“

„Na frontu tě určitě nepošlou... Neboj. Ale je lepší mít papíry v pořádku, ukázat dobrou vůli.“

„Tak já tam časem zajedu, třeba už zítra...“

„Ne, radši hned teď. Pak najednou bude po válce, přijdeš pozdě a ještě tě postaví před soud...“

„Copak válka může skončit tak rychle?“ podívá se upřímně.

„Proč by nemohla?“

Za mnou stojí Asja, rozcuchaná, bosá, s rozhalenou noční košili, vytržetěně poslouchá náš rozhovor.

Vezmu ho kolem nahých ramen. „Pojď, něco sníme, ať můžeš vyrazit co nejdřív. Dneska tam bude nával.“

Vypadá sklesle, ale hned vstane, obléká se, taky si jdu vzít něco na sebe. Půjčím mu holení, opláchně se, přijde do kuchyně, kde jsem zatím nachystal snídani pro něj i pro Asju, která nervózně téká po bytě. Všichni tři mlčky ukusujeme krajíc chleba se sýrem, pijeme jedno kafe za druhým. Je šest ráno. V rádiu zpívá sbor liturgickou píseň *Adon olam*, následuje čtení oddílu z Tóry.

Zarazí se, soustředěně poslouchá, skoro zděšeně. Neměl tušení, že takhle u nás začíná ranní vysílání.

„To je kvůli válce?“

„Ne, takhle je to každý den,“ pousměje se.

Oplatí mi úsměv. Někdy ho prozáří neodolatelný půvab.

Doprovodil jsem ho dolů. Jeho modrý morris parkoval hned za mým autem, tiskl se k němu jako lvíče schoulené u matky. Požádal

jsem ho, aby otevřel kapotu od motoru, zkontroloval jsem olej, řemen od větráku, stav baterie. Poručil jsem mu nastartovat. Vrnění malého starého motoru, ročník sedmačtyřicet, do něhož se za léta užívání vloudilo sotva znatelné, legrační klapání. Jako když nemluvněti slabě, ale pravidelně tluče srdce.

„V pořádku,“ zabouchl jsem opatrně kapotu a usmál se na něj. Najednou se vzchopil. Ulicí burácel hustý provoz aut, nezvyklý v takhle brzkou hodinu.

„Máš dost peněz?“

Chvilí zaváhal, ale nakonec odpověděl: „Myslím, že jo.“

„Jestli se budeš dneska vracet, zastav se tu. Můžeš u nás nějakou dobu bydlet. A kdyby tě tam přece jen z nějakého důvodu zdrželi, nezapomeň na nás, dej o sobě vědět...“

Roztržitě kývl.

Poslední výjev vrytý do paměti – vystrčená ruka mává vesele z okenka, auto sjíždí ulicí.

Vrátil jsem se dovnitř, Daři s rozčuchanými vlasy podřimovala v křesle v pokoji pro hosty, Asja už oblečená seděla v pracovně. Ještě dneska večer ho tu máme zpátky, určitě, co by si s ním počali. Vyslala ke mně klidný úsměv a pokračovala v práci.

Večer se nevrátil, seděl jsem u telefonu dlouho do noci, marně. Na pošťáři v pracovně na něj několik dní čekalo složené prostěradlo, pořád nás neopouštěla jistota, že se vrátí. Ale dny ubíhaly, a od něj nepřišel ani lístek. Tak ho asi přece jen vzali do armády. Válka zuřila čím dál víc, a on nikde.

Ani v babiččině domě po něm nebylo památky, cestou na základnu se tu zřejmě zastavil a zavřel okenice. Šílené dny se líně vlekly. První příměří, pak druhé. Situace se pomalu uklidňovala. Ale po milenci jako by se zem slehla, všechno najednou nabylo zvláštní důležitosti, ty poslední chvíle s ním. Uplynul další týden. On pořád nikde, jako by si s námi schválně pohrával. Vydal jsem se na městské velitelství, ale byl tam takový nával a nervózní zmatek, že jsem hned zase odešel.

A dny míjely dál. Záložníci se pomalu vraceli domů. První dešť. Znovu jsem se vypravil na městské velitelství a trpělivě jsem počkal, až na mě přijde řada. Úřednice mě vyslechla s pozdviženým obočím, myslela si, že ji přišel otravovat nějaký blázen. Ani si nezapsala jeho jméno. Pokud jí neřeknu vojenské číslo, adresu základny ani jednotku, lituje, ale nemůže zahájit žádné pátrání.

„Jak vlastně víte, že ho povolali do armády?“

To je pravda, jak to vím –

„Kdo to vůbec je – váš bratranec? Příbuzný?“

„Přítel...“

„Přítel? Tak to se obraťte na rodinu. My jednáme jen s rodinnými příslušníky.“

A čas běžel dál. Asja se o něm nezmiňovala, ale já začal pociťovat hluboký neklid, jako bych za všechno mohl já, jako by na mě jeho zmišení ukazovalo prstem. Jak málo jsme o něm věděli, neznali jsme jméno nikoho, na koho bychom se mohli obrátit. Erlich měl známého u pohraniční policie, nechal jsem přes něj ověřit, jestli nevycestoval z Izraele, co kdyby náhodou. Za dva dny přišlo oficiální vyrozumění: ne, osoba tohoto jména hranice státu nepřekročila. Začal jsem obcházet nemocnice a pročitat soupisy raněných. Byly dlouhé a nepřehledné, nedělaly rozdíl mezi raněnými a nemocnými. Jednoho večera jsem zašel do takové větší nemocnice, chodil jsem nazdařbůh po chodbách, nahlížel do pokojů, občas jsem vstoupil dovnitř a procházel mezi lůžky, mlčky jsem pozoroval mladíky, jak hrají šachy, ukusují čokoládu. Občas jsem omylem zabloudil na nečekaná místa, na operační sál, do setmělé místnosti s rentgenem. Míjel jsem oddělení za oddělením. V nemocnicích panoval v oněch dnech takový zmatek, že mi nikdo nevěnoval pozornost, v montérkách mě asi pokládali za místního údržbáře.

Celý večer jsem se potloukal po nemocnici, důkladně jsem prohledával všechna patra. Chvilími jsem měl pocit, že jsem zaslechl jeho hlas nebo zahlédl někoho, kdo se mu podobal. V jedné z chodeb tlačili vozík se zraněným, byl zafačovaný od hlavy k patě, i tvář měl skrytou pod obvazy. Zavezli ho do pokoje. Chvilí jsem počkal a pak vstoupil dovnitř. Byla to malá místnost plná přístrojů, uprostřed stálo jediné lůžko. Raněný, zřejmě s popáleninami po celém těle, na něm ležel v bezvědomí, vypadal jako starověká mumie omotaná pruhy plátna. Místnost ozařovalo slabé světlo stolní lampičky.

Možná je to on, pomyslel jsem si a postavil se ke stěně. Dovnitř vešla sestra a napojila ho na přístroj.

„Kdo je to?“ zeptal jsem se šeptem.

Ale sestra nevěděla, teprve před pár hodinami ho sem převezli z Ramat ha-Golanu, v poledne tam došlo k přestřelce.

Poprosil jsem ji, jestli tu u něj můžu zůstat, už delší dobu pátrám po jednom pohřešovaném, možná je to on. Váhavě si mě změřila pohledem, pak unaveně pokrčila rameny, pro mě za mě, v posledních týdnech je tu takový blázinec, že už si zvykli na všechno.

Posadil jsem se ke dveřím. Prohlížel jsem si jeho postavu, ztrácející se pod prostěradly, obličej zakrytý obvazy. Žádné poznávací znamení, ale možné je všechno.

Zůstal jsem tam v přítmi sedět hodinu, možná dvě. Rušný shon v nemocnici pomalu utichal, jen čas od času někdo otevřel dveře, podíval se na mě a zase zavřel.

Zničehonic začal raněný sténat. Vrátilo se mu vědomí? Mumlal něco nesrozumitelného. Přistoupil jsem k němu. „Gabrieli?“ Otočil ke mně hlavu v obvazech, jako by se snažil rozpoznat, odkud hlas přichází, ale z hrdla se mu vydraly ještě hlasitější steny. Nejspíš umírá, o samotě, zmítá se na lůžku, snaží se protrhnout obvazy, které mu svírají hrud. Vyšel jsem na chodbu a našel sestřičku, šla dovnitř, pak rychle vyběhla a vrátila se se dvěma lékaři a další sestrou. Na tvář mu nasadili kyslíkovou masku a otevřeli obvaz na prsou. Pořád se nedalo nic poznat. Stál jsem mezi doktory a díval se na něj. Z raněného pomalu vyprchával život. Opatrně jsem poklepal na rameno jednomu z doktorů a poprosil, jestli by mu mohli sejmout obvazy z tváře. Poslechli mě, asi mě pokládali za příbuzného. Naskytl se mi příšerný pohled. Prudce mrkal, snad oslněný světlem nebo vyděšený mým vzezřením. Není to on, poznal jsem hned.

Pár minut nato dodýchal.

Kdosi mu přikryl tvář, stiskl mi ruku a vyšel z místnosti.

Šel jsem na chodbu, pozoroval jsem z okna, jak se smráká. Ještě jsem neprohledal horní patro. Chvilí jsem váhal, pak jsem sestoupil po schodech dolů a vyšel ven.

Dafi

No a my ze 6. B gymnázia v Merkaz ha-Karmelu jsme v poslední válce ztratili profesora matematiky. Kdo by to byl řekl, že padne zrovna on. Nepřipadal nám jako žádný válečný hrdina, spíš naopak, takový tichý, drobný pán se začínající pleší, za kterým v zimě vlála tlustá šála. Měl jemné ruce a prsty pořád umazané od křídý. A teď je mrtvý. My se přitom daleko víc báli o našeho tělocvikáře, který během války párkrát zaskočil do školy v uniformě poručíka, hotová filmová hvězda, s opravdickým revolverem za pasem, ze kterého se kluci od nás ze třídy mohli pominout. To je od něj pěkné, říkali jsme si, že si uprostřed války najde čas zajít do školy a uklidnit nás i učitelky, které po něm

bláznily, stál na školním dvoře obklopený houfem ctitelů a vykládal historiky. Byli jsme na něj pyšní a na matikáře jsme dočista zapomněli, jen co nám první den války zmizel z očí, a teprve dva dny před příměřím k nám do třídy najednou vrazil Schwarzi, pokynul nám, abychom vstali, a pak nám zachmuřeně oznámil: „Studenti, mám nemilou povinnost sdělit vám smutnou zprávu. Náš drahý přítel a váš učitel, pan profesor Chajim Nidbe, padl na golanské frontě druhý den války, dvanáctého dne měsíce tišri. Uctěme v tichosti jeho památku.“

Všichni jsme dělali zkormoucené obličejy a on nás nechal takhle potichu stát snad tři minuty, abychom vzpomínali jen na něj, pak na nás podrážděně mávl, ať se posadíme, jako bychom za jeho smrt mohli my, a odešel postavit další třídu. Nemůžu říct, že by nás ta novina zrovna tolik sebrala, člověk těžko může nad smrtí učitele prostě jen truchlit, ale fakt je, že jsme byli trochu zaražení a na rozpacích, vždyť ještě před nedávnem stál živý tady před tabulí, s nekonečnou trpělivostí počítal příklad za příkladem, potisící nám znovu vysvětloval ten samý zapeklitý problém. Nekecám, jen díky němu jsem dostala z matiky na vysvědčení dvojku, protože se jaktěživ nerozčílil a umíněně s námi opakoval pořád dokola starou látku. Mně stačí, když někdo při matice jen maličko zvýší hlas anebo zrychlí tempo výkladu, a já se okamžitě zaseknu, jsem schopná blbě spočítat, kolik je dva plus dva. Nechával mě na pokoji, fakt je, že byl nudný přímo k uzoufání, někdy jsme v jeho hodinách i usínali, ale v té ospalé dřímotě, v oblaku křídového prachu vznášejícím se kolem tabule mi matematické vzorečky nějak samy naskákaly do hlavy.

A teď se i on vznáší jako obláček –

To se rozumí, že jeho smrt posloužila Schwarzimu k výchovným cílům. Museli jsme o něm všichni napsat slohovku, ty se pak svázaly a předaly jeho vdově na vzpomínkovém obřadu, který jednoho večera uspořádal. Páté a šesté ročníky, které učil, seděly v posledních řadách, uprostřed zůstala volná místa a dopředu se posadili učitelé, pozůstali a přátelé, dokonce zvlášť kvůli tomu přijel na ceremonii i tělocvikař, pořád v uniformě a s revolverem u pasu, i když válka už dávno skončila. Já seděla na pódiu, protože mě vybrali na čtení, náhodou jsem to zvládla procítěně a z paměti, recitovala jsem dvě básně, které se hodí pro tyhle příležitosti, *Pohled, země, na naši rozmařilost* a *Již leží našich mrtvých dlouhá řada*, a do toho pronesl Schwarzi květnatou řeč, rozplýval se nad ním chválou, jako by šlo o nějakou naprosto výjimečnou osobnost, k níž celou dobu tajně vzhlížel.

Odtamtud jsme se odebrali k bronzové pamětní desce u vchodu do fyzikálních laborek. Tam zase řečnil někdo jiný. Ale to už jsme neslyšeli, poněvadž jsme se potají vypařili po zadním schodišti.

Náš pan ředitel je rychlík. Ještě jsme pořádně nespočetali padlé, a on už zvládl i vzpomínkový obřad.

Mezitím jsme stačili zapomenout nejen na našeho profesora, ale z hlav se nám vykouřila i celá matika, protože ty dva měsíce jsme místo ní měli biblické hodiny. Všeho všudy osm hodin Bible týdně, takže jsme za tu dobu ďábelským tempem probrali deset ze dvanácti malých proroků. Spolužáci vtipkovali, že do sedmáku a osmáku nám nezbude žádná kniha Tanachu a budeme se muset pustit do Nového zákona.

Nakonec se objevil nový matikář. Mladý kluk, student Technionu, zavalitý, nervózní tloušťák, zřejmě génius, který se rozhodl vyzkoušet na nás supermoderní matematiku. Okamžitě mi bylo jasné, že i to málo, co jsem doteď pochytala, jeho vinou pomalu přestávám chápat.

Nejdřív jsem se snažila ho trochu potrápít, aspoň než si zapamatuje naše jména, a vymyslela jsem mu přezdívku Puclík, která se ve třídě ujala, protože se na něj hodí, je to takový tlustoučeký chlapeček, málem mu mlíko teče po bradě. Ale zanedlouho si na nás pořídil notes se jmény a hodinu co hodinu si do něj zapisoval známky. Ne že bychom si z toho dělali těžkou hlavu, samotné učitele většinou takhle stupidní metoda přestane bavit dřív, než nás zlomí. Ale on si na mě bůhví proč hned od začátku zasedl. Každou druhou hodinu mě vyvolával k tabuli, a když jsem neuměla, nechal mě v tom podusit. Moc jsem se tím nevzrušovala, od svých matematických schopností jsem nikdy nečekala zázraky, jenomže pak mě začal navíc i ponižovat. Od začátku věděl, že se jmenuju Dafi, ale příjmení si nepamatoval, určitě si nedal dohromady, že máma učí na stejné škole ve vyšších ročnících dějepis. Ne že bych vyžadovala nějaké zvláštní zacházení, ale prostě jsem chtěla, aby to věděl. Aby to vedl v patrnosti. Ale on ne a ne si zapamatovat moje příjmení, i když jsem se párkrát pokusila různými způsoby mu leccos naznačit.

Až koncem roku, když už válka dávno skončila a já mu před celou třídou řekla, škoda, že jste neumřel radši vy místo našeho starého profesora, a on běžel žalovat řediteli, teprve pak si to uvědomil, ale to už bylo příliš pozdě, pro mě i pro něj.

Kam až mě nezanoslo tohle houževnaté, mlčenlivé pátrání. Jednou dopoledne jsem se dokonce ocitl v armádním ústředí pro pohřešované. Bylo jasné slunečné ráno, jarní den uprostřed zimy. V práci jsem byl jak na trní. Arabští dělníci se s pitami v rukou posadili do přístřešku ke snídani, žertovali, pobrukovali si k arabským písničkářům puštěným z autorádia. A vtom mi v ranních novinách padl zrak na článek o armádním ústředí pro pohřešované, o jeho vzniku, fungování a úspěších. Netrvalo dlouho a já už seděl v čekárně vedle tichého páru staříků.

Říkal jsem si, bude to záležitost pár minut, nadiktuju jim jméno, za zkoušku nic nedám.

Bylo to už po té aféře s navrácením zajatců, když největší skandály odezněly. Politici si vzali ponaučení a vznikl složitý byrokratický aparát. V parčíku ve čtvrti Kirja vyrostly tři nové budovy. Většinu úředního personálu tvořili vojenští důstojníci a důstojnice. Ambulantní ošetrovna včetně lékaře a sester. Na stolech spousta telefonů a venku na parkovišti aspoň desítka armádních vozidel. Nečekal jsem dlouho a za chvíli už mě úřednice vedla do jedné z místností, která svým zařízením připomínala spíš obývací pokoj než vojenskou kancelář. Od psacího stolu se na mě usmívala pohledná, sympatická žena s hodností majora. Vedle ní seděly dvě další důstojnice. Všechny tři se zaujetím vyslechly, s čím přicházím.

A můj příběh byl tak trochu zvláštní.

Samozřejmě jsem jim nemohl prozradit, že pátrám po milenci své ženy. Řekl jsem, že hledám kamaráda.

„Kamaráda?“ podivily se, ale očividně se jim ulevilo. „Jenom kamaráda?“

„Přítele, dobrého známého.“

Neobořily se na mě, vy jste se snad zbláznil, hledat tady přítele? Jakým právem? Jedna z nižších důstojnic vytáhla novou složku a podala ji té hlavní, několik formulářů už leželo připraveno na stole. Jednaly se mnou věcně, zdvořile, trpělivě.

Udal jsem jim jeho jméno a adresu, vylíčil jsem jim, jak přijel před pár týdny do Izraele, zmínil jsem se o dědictví a o babičce, která umírá v nemocnici. Zapsali si mou výpověď slovo od slova. Úhledný, drobný ženský rukopis to ale vtěsnil do deseti řádků. Odmlčel jsem se. Co jsem jim mohl ještě říct? Neměl jsem žádnou fotografii, neznal jsem vojenské číslo, číslo pasu ani jméno otce, pochopitelně jsem netušil, k jaké jednot-

ce ho přidělili. Znovu jsem opakoval: „Třeba ani nedorazil na frontu, třeba vůbec nebyl odvedený. Vlastně jsme ho do armády poslali my. Ale druhý den války nám zmizel. Co když je to všechno jen náhoda? Možná vás obtěžuju zbytečně.“

„Ale to vůbec ne,“ ohradily se. „Všchno se musí prověřit.“

Už neměly tolik práce.

Jedna z důstojnic hned běžela s údaji do počítačového sálu, ostatní dvě vytáhly speciální formulář o zvláštních znameních a fyzické podobě. Barva vlasů, výška, váha, barva očí, mateřská znaménka, jizvy. Začal jsem ho popisovat. Samozřejmě jsem ho nikdy neviděl nahého. Jsem jen přítel. Zmínil jsem se o jeho úsměvu, gestech, o tom, jak mluvil.

Poslouchaly mě, paní majorce padal do tváře pramen vlasů, odhrnovala si ho z očí něžným pohybem, vyzařovala z ní podmanivá ženská krása. Mluvila tichým hlasem, listovala štosem děrných štítků, čas od času mě překvapila podivnou otázkou. Neměl jizvu na pravé tváři? Zlaté zuby vlevo nebo vpravo dole? Radila se s důstojnicí, která jí podávala další kartičky. Najednou mi to došlo: na těch kartičkách jsou údaje o tělech, která se nepodařilo identifikovat. Chtějí mi místo něj podstrčit mrtvolu.

Ale žádná shoda se nenašla.

Zatoužil jsem zmizet. Byl to šílený nápad, pátrat po něm tady. Ale už to nešlo zastavit. Mezitím se z počítačového sálu vrátila třetí důstojnice, v ruce měla dlouhý list, seznam všech osob příjmením Arditi, kteří měli v posledních letech co dělat s armádou. Z nich pouze jeden byl Arditi Gabriel, věk padesát jedna, bytem v Dimoně, zproštěn vojenské povinnosti před pěti lety ze zdravotních důvodů.

Nedomnívají se samozřejmě, že to je muž, kterého hledám, ale pokud bych měl zájem se s ním setkat, mohu mít neprodleně k dispozici auto s řidičem, který mě do Dimony doveze.

Musím se jich rychle zbavit –

Nebo zajet do nemocnice, možná vám něco důležitého řekne ta babička.

Nedají mi pokoj.

Venku se rozpršelo. Jasně ráno vystřídala těžká šed'. Sedím zabořený do pohodlného křesla. Tři důstojnice mi pozorně naslouchají. Každé mé slovo, každou letnou úvahu okamžitě zachytí a zaznamenají. Nová složka, ještě před chvílí nedotčená, už není tak docela prázdná.

Z vedlejší místnosti k nám doléhá hovor. Mužský hlas rozechvívá dřevěnou přepážku oddělující obě kanceláře. Zřetelně, nahlas, s neú-

prosnou logikou žaluje a obviňuje. Odmítá přijmout jejich vysvětlení, nedělá si sice iluze, ale trvá na tom, že jeho syn nebyl v sektoru (říká dlouhé číslo), ani v tanku číslo (následuje další řada čísel). Opakoval znovu a plynule ta čísla, bylo poznat, že se jimi už dlouho zabývá. Mluvil už s jeho kamarády, s veliteli, nedělá si plané naděje, jenom chce slyšet jiné číslo sektoru a tanku, nic víc. Hrdlo se mu sevře pláčem, do nastalého ticha kolem něj se začnou ozývat rozpačité hlasy, snažící se ho uklidnit.

My čtyři, kteří jsme mezitím zmlkli a poslouchali, zvedáme oči. Vstanu, pevně rozhodnutý už jít, ale ještě mám vyplnit půlstranu formuláře s osobními údaji. Nechám jim na sebe spojení a dostanu leták s adresou oddělení, telefonem a jménem velící důstojnice. Slíbím, že se ozvu, jakmile zjistím něco nového.

Ač je to s podivem, ještě jsem se tam párkrát vrátil. Přinejmenším dvakrát. Cestou do Tel Avivu pro náhradní díly jsem se tam zastavil a zašel dovnitř. Za tu dobu se úřad výrazně zmenšil, zmizela auta, ve dvou budovách už sídlily jiné kanceláře, ale ty tři důstojnice tam pracovaly pořád. Poručice mezitím povýšila na nadporučici, kapitánka na majorku a majorka už byla v civilu, s těhotenským bříškem, krásná, až oči přecházely, vlasy měla ostříhané nakrátko a nový účes odhaloval její něžnou šiji, která přitahovala zrak. Usmívaly se na mě, vytáhly složku, do níž nic podstatného nepříbylo, až na jednoho dalšího Arditiho, který se jim odněkud vynořil, zběžně jsme ho prozkoumali a shodli se, že to opravdu není ten, kterého hledáme. Nabídky mi pak ještě jednu nebo dvě neidentifikované mrtvoly, které jsem rezolutně odmítl.

S blížícím se jarem jsem tam zajel naposledy. Celé ústředí už prakticky zaniklo, jen vzadu z něj zbyla osamocená kancelář, kterou nyní armáda užívala k zápisu nových branců. Paní majorka už porodila a odešla do civilu, druhá byla taky pryč, jenom nadporučice seděla dál mezi regály s pořadači a listovala v magazínech. Okamžitě mě poznala.

„Pořád po něm pátráte?“

„Občas...“

Posadil jsem se k ní a chvíli jsme se bavili o její práci. Co nevidět jí taky měla skončit služba v armádě. Než jsem odešel, vytáhla tu známou složku, jen tak aby se neřeklo, a jaký byl náš údiv, když jsme v ní objevili nový dokument, doklad ze zbrojního skladu o převzetí bazuky a dvou raket, podepsán Gabriel Ardití osmého října.

Neměla tušení, jak se ten papír do složky dostal. Zřejmě ho tam zařadila některá kolegyně v její nepřítomnosti.

Ale já se zachvěl. Tak přece jen někam dojít musel, dostal bazuku a dvě rakety – je tedy možné, že je mrtvý?

Znovu jsem se ocitl ve slepé uličce. Kam jsem se mohl s tímhle dokumentem obrátit? Důstojnice odcházela do civilu, armádní ústředí pro pohřešované zaniklo a já ho zase hledal křížem krážem po celé zemi, ale Asja jsem se o ničem nezmínil.

Asja

Jdu a zamykám jedny dveře za druhými, stahuju žaluzie. Adam něco kutí v koupelně, přidělává zástrčku ke dveřím na balkon. V bytě je šero, přibýly sem dva pokoje z naší dřívější domácnosti, zpátky je i starý nábytek, který jsme dávno prodali nebo vyhodili. Rozsvítili jsme. Venku je nádherný slunečný den, obloha blankytně modrá, škvírami mezi žaluziemi prosvítá dvojitý výhled z obou našich bytů, otevřené moře, vádí, přístav s jeřáby, střechy Dolního Města. Jsem nervózní, bojím se o Dafi, která se měla vrátit ze školy. Ve městě došlo k sérii vražd, na stole leží noviny se zvýrazněným rámečkem, text v něm je vysázený starobylým písmem. Městem se valí vlna násilí, banda zabijáků si vyřizuje účty, honí se v ulicích, a tak i spořádaní občané, kteří se do něčeho nezapletli a nemají se čeho bát, by měli být ostražiti, zamykat domy. Lidé raději zůstávají doma, sami si uložili dobrovolný zákaz vycházení. A já čekám na Dafi, mučí mě vědomí, že jsme ji vůbec posílali do školy v takový den, kdy se čtvrtí prohánějí gangsteři. Vyhlédnu na ulici, nikde ani živáčka, žádné děti. Ale tamhle už přichází, sláva, konečně, s aktovkou na zádech a v oranžové školní uniformě se loudá liduprázdnou ulicí zalitou sluncem, vypadá najednou drobnější, jako malá holčička, a teď zastavuje na rohu a dává se do řeči s postarším zrzavým mužem nevelkého vzrůstu. Přátelsky, uvolněně s ním klábosí, usmívá se, nemá naspěch. Znovu mě přepadne šílená hrůza, chci zakřičet, ale ústa zůstanou němá. Muž mi připadá velmi nebezpečný, i když nic na jeho vzhledu nevzbuzuje podezření, má na sobě volný letní oblek. Přeběhnu k vedlejšímu oknu, abych měla lepší výhled, a najednou jsou oba pryč, zmizeli, ale to už slyším od vchodu její kroky. Běžím jí naproti, skloním se, opravdu se zmenšila, sundávám jí aktovku, má ji připnutou spoustou popruhů, dám jí napít, odvedu ji do pokoje, svléknu ji a natáhnu jí pyžamo, jako by byla malá holčička. Brání se: „Ale mně se nechce spát.“ „Aspoň pár minut,“ přemlouvám ji, uložím ji do po-

stele, přikryju a ona usíná. Už jsem mnohem klidnější, vyjdu ven a zavřu za sebou, zamírím do obývacího pokoje, kde stojí Adam a vytřeštěně zírá na vchod do domu, který zůstal otevřený. Dafi zapomněla zabouchnout. Najednou pochopím. Tamten vešel za ní, vnikl sem k nám, ten muž je tady. Nevidím ho nikde, ale vím to. Je tady, Adam to taky ví a začíná ho hledat. Běžím zpátky do dětského pokoje, Dafi tvrdě spí, zhluboka oddechuje. Zase mi připadá maličká, jako by jí bylo sedm, ztrácí se pod obrovskou dekou, je čím dál drobnější a drobnější. Z obývacího zaslechnu Adamovy kroky, vyjdu za ním, je celý rozzářený.

„Je po něm,“ zašeptá a usměje se.

„Cože?“

Kráčím za ním, kolena se mi podlamují, jdeme do pokojů, které přibýly z našeho starého bytu, starý dětský pokoj, hračky, autíčka, na modrém prádelníku sedí velký plyšový medvěd a pod rozvrзанou oprýskanou dětskou postýlkou polepenou obrázky ptáčků a ověšenou zlomenými chřastítky leží člověk, mrtvola přikrytá dekou. Hlava mu trčí ven, poznávám chomáč krátce střížených zrzavých vlasů na tlustém zátylku. Tu a tam prosvítají šediny. Adam ho zabil, rozmáčkl ho jako nepřijemný hmyz. Byl to jeden z těch vrahů, kteří se potloukají městem. Adam ho hned poznal. Zabil ho tupým úderem, po zranění ani stopy. Na okamžik mě přemůže lítost nad ležící mrtvolou. Propánakrále, proč? Kdo po něm chtěl, aby se do toho pletl? Nikoho se nezeptal, s nikým se neporadil, zabil ho vmžiku, jak to vůbec tak rychle dokázal? Teď jsme i my zatažení do toho vražedného kolotoče, panebože, co to provedl? Sevře mě příšerná tíseň, srdce se mi zastaví. Kdo se ho o to prosil? To byla strašná chyba, navždycky nám zničil život. Jak to budeme vysvětlovat, čím to obhájíme, téhle těžké mrtvoly se nikdy nezbavíme. Ty idiote, chce se mi zaječet, podívám se na něj, už se neusmívá, je vážný, skleslý, začíná mu docházet hrůznost jeho činu. Snaží se honem schovat mezi hračky šroubovák, který drží v ruce. Ach bože, co jsi nám to udělal...

Dafi

Jestlipak se jí taky něco zdá? Dovolí sama sobě promarnit drahocenný čas spánku k něčemu tak přízemnímu a zbytečnému, jako je obyčejný sen bez logiky a smyslu?

V noci se někdy po špičkách vkradu k nim do ložnice a prohlí-

žím si ty dva, jak spí. Drazí rodičové! Vy, kteří jste mi dali život! Táta leží na zádech, vousy rozhozené po polštáři, ruka se mu bezvládně svezla z postele, prsty mírně zaťaté v pěst. Máma je otočená zády k němu, schoulená do klubíčka, obličej zabořený do polštáře, jako by se před něčím schovávala.

Zdá se jí aspoň něco? O čem asi sní? Určitě ne o mně. Zaměstnaná žena zavalená povinnostmi, pořád v jednom kole.

Protože máma jako by tu nebyla, tohle jsem pochopila za poslední rok, není tady, i když je zrovna doma, a pokud člověk náhodou potřebuje něco důvěrně probrat mezi čtyřma očima, musí se objednat týden dopředu. Od patnácti do patnácti čtyřiceti pěti odpoledne, nebo případně od dvaceti deseti do dvaceti čtyřiceti dvou večer. Máma pořád honí čas.

Pracuje na plný úvazek jako profesorka dějepisu u nás na gymnáziu, učí ve vyšších ročnících, tři osmé ročníky připravuje na maturitu. Na psacím stole se jí neustále vrší hory seminárků a písemek. Celý den nedělá nic jiného, než že v jednom kuse opravuje a zkouší. Chudáci děti z jejich tříd, máma totiž zbožňuje zadávání písemek a ze všeho nejvíc si libuje ve škrtnání červenou propiskou v jedenáct v noci.

Ale ani sebe nešetří, taky píše testy a seminárky. Pořád si doplňuje vzdělání a nemíní s tím přestat do smrti. Běhá na univerzitu, navštěvuje jednodenní semináře, přednášky pro veřejnost, kurzy pro učitele, zapřesala se na doktorské studium, píše práce, učí se na zkoušky.

Pětačtyřicetiletá žena s ptačím obličejem a ostře řezanými, ale jemnými rysy, nádherné oči. Zásadně se nemaluje, vlasy svázané do drdolu jí prokvétají šedinami, ale ze zásady odmítá se barvit. Ráda nosí oblečení vyšlé z módy, volné sukně neurčité délky, tmavé vlněné šaty, v jakých chodí ortodoxní ženy, střevíce s nízkými podpatky. Svoje krásné dlouhé nohy by sice mohla bez ostychu vystavit na odív, jenomže nehodlá rozptylovat pozornost lidí od důležitějších věcí tím, že by se trochu potěšili pohledem na ni. I to je zásada.

Náš život se řídí několika zásadami.

Tak například nepřipadá v úvahu, abychom si najali hospodyni, protože se přece nesluší nechat si od cizích lidí uklízet a vařit, i když si tím mohli trochu přilepšit k živobytí. A tak se máma stará taky o domácnost, a to s vervou bojovnice.

Existuje domácnost, kde se podlaha myje v devět hodin večer? Ano prosím. U nás doma. My dva s tátou si hovíme v křeslech před televizí, abychom si po deprimujících zprávách spravili náladu trochou té Kojakovy pleše, a najednou se vynoří máma, opásaná zástěrou a s kýb-

lem a hadrem v ruce, rozkáže nám zvednout nohy, aby mohla pod námi vytřít, pracuje potichu, ale s potlačovanou zuřivostí, neprosí se o pomoc a taky jí nikdo nepomáhá, vkleče drhne dlaždice.

Žena revolucionářka, prohlásil o ní jednou se smíchem táta, smála jsem se taky, i když jsem tomu úplně nerozuměla.

Když už vaří, tak aspoň na několik dní dopředu. V deset večer, když se vrátí z pedagogické rady, zamíří do kuchyně, vytáhne veliký kastrol, vykuchá dvě slepice a uvaří je. A hned má rodina čtrnáct dní co jíst. Ještě štěstí, že má jen jednu dceru, které ty její kulinářské tvory moc nechutnají.

Ráno se jdu do kuchyně nasnídat a musím kličkovat mezi hromadami písemek osmáků (ke kterým se samozřejmě nesmím na krok přiblížit, natož do nich nakouknout) a rybami s odseknutou hlavou, obalenými v mouce a nadívanými cibulí, které si tu máma připravila na šabatovou večeři.

Jak efektivní systém –

Potom není divu, že sotva skončí, v tu ráno usne, jako kdyby ji do vody hodil, klidně v osm večer, nejlépe před puštěnou televizí. Skrčená v křesle. V televizi můžou vybuchovat granáty a dunět střelba, ale ona spí nerušeně dál, vydrží takhle podřimovat třeba dvě hodiny. Až nakonec přijde táta a jemně ji přesvědčí, aby si šla lehnout do postele. Otevře oči, pomalu se vzpamatovává, pak se zvedne a jde opravit písemky.

Občas se jí snažíme pomoci s domácností, dokonce i já se přinutím, ale sotva stačím uklidit sklenici a opláchnout lžičku, máma je se vším hotová. Máme prostě každá jiný rytmus.

Proto většinou líp vycházím s tátou, i když je to takový morous, moc toho nenamluví, takže působí trochu přihlouple. Chodí všude v montérkách, se špinavýma rukama. Zvláštní věc, že zrovna on si nechal narůst takový dlouhý, zježený plnovous, vypadá jako nějaký starodávný prorok nebo umělec. To mu dodává osobitost, nevypadá jako všichni okolo, rozhodně ne jako nějaký ukoptěný dělník. Na základce jsem se za něj styděla, že je jiný než ostatní. Když se mě někdo zeptal, čímpak je tatínek, já jim naivně odpovídala, tatínek je automechanik, a hned jsem na nich viděla to zklamání. Tak jsem začala prohlašovat, že táta má podnik, a oni se podívali: Podnik? A jaký? A já na to: Autoservis. Načež mě hned začali poučovat, že autoservis není žádný podnik. A já se bránila, ale táta má velký autoservis, a fakt je, že jeho servis je obrovský, jednou o prázdninách jsme s Tali a Osnat přišly za

tátou do práce a holky valily oči, kolik tam stojí aut a kolem nich po-
bíhají desítky dělníků. Hemžení jako v mraveništi.

A pak jsem si řekla, za co se sakra omlouvám, proč vždycky dodám
„velký“ autoservis, jako bych ho obhajovala. A začala jsem odpovídat:
táta má autoservis, a když mi někdo touhle otázkou zvlášť lezl na ner-
vy, tak jsem mu řekla: táta spravuje auta, a podívala jsem se mu zpříma
do očí se zářivým úsměvem a vychutnávala si jeho rozpaky. Většina dě-
tí od nás ze třídy má totiž rodiče profesory na Technionu, vědce, za-
městnance kanceláří velkých firem, armádní důstojníky.

Nakonec co je tak špatného na práci v servisu? Nejenže si nepa-
matuju den, kdy bychom se ocitli bez auta, ale dokonce jsme jediná
domácnost široko daleko, která má auta dvě, a to pár spolužáků nemá
v rodině ani jedno. A táta vydělává i dost peněz, i když doma to není
moc poznat. Začala jsem si to uvědomovat až v poslední době, řekla
bych, že ani máma nemá představu o tom, jak ohromné prachy se u tá-
ty točí. Navzdory jejímu vzdělání jsou zřejmě věci, které se vymykají
jejímu chápání.

Je to zvláštní pár. Někdy sama žasnu, jak se ti dva vůbec dali do-
hromady. Co hledají jeden u druhého. Nevzpomínám si, že bych je ně-
kdy viděla objímat se nebo dávat si pusy. Stěží spolu prohodí pár slov.

Vlastně se ani nehádají –

Jako dva cizí lidé –

Tohle má být láska?

Mockrát jsem se jich už vyptávala, obou dohromady i každého
zvlášť, jak se poznali, ale pokaždé mi vykládají to samé. Chodili spou-
stu let do stejné třídy, ale to přece není důvod, aby se k sobě připou-
tali navždycky, měli spolu děti.

V tu dobu se nijak zvlášť nekamarádili, táta v patnácti ze školy
odešel, připomíná mi to pokaždé, když po něm chci, aby mi pomohl
s učením. Máma samozřejmě studovala dál. Po několika letech se zno-
vu setkali a vzali se.

Jako by je k tomu někdo přinutil –

Kdy spolu třeba spí – jestli spolu vůbec spí?

Přes stěnu nikdy neslyším ani zavrnutí –

Přitom v noci jsem vzhůru, chodím kolem jejich ložnice –

Asi jsou to divné myšlenky, ale hlavně smutné.

Někdy dostanu strach, že se rozvedou a nechají mě samotnou, jako
Tali, co od nich otec před lety odešel a Tali zůstala sama s mámou, kte-
rá ji nemůže vystát.

Poslouchám je, jak oddechují. Táta potichu zasténá. Za oknem se rýsují první známky úsvitu. Mé oči, přivyklé tmě, si všimnou nejmenších drobností. Nohy mi zmalátněly únavou. Občas si hrozně přeju udělat to, co jsem dělávala jako malá – zalézt si mezi ně pod deku.

Jenomže teď už to nejde –

Z vádí zacvrlikal první ranní ptáček –